

10. Fila.NEWS.-2009.-№ 4.-С.12-15.

В'яла О. М.

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ В ОЗДОРОВЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Автор акцентує увагу на тому, що модернізація вищої фізкультурної освіти та інтеграція України у світову систему вищої освіти сприяли переосмисленню змісту, форм і методів професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Нині пріоритетним напрямом у вищій фізкультурній освіті стає виховання творчої особистості, здатної до самореалізації в оздоровчій діяльності. Сучасна педагогічна наука розглядає оздоровчу діяльність в школі як один з ефективних засобів виховної дії на особистість школяра. У статті підкреслено, що багато в чому успіх використання засобів оздоровчої діяльності залежить від готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації у цій сфері. Знання індивідуальних, вікових, функціональних і психологічних особливостей учнів з відхиленнями у стані здоров'я дозволяє фахівцю вибрати найбільш оптимальний стиль спілкування, підібрати ті засоби і методи фізичного виховання, які будуть сприяти поліпшенню фізичного і психоемоційного стану на основі формування позитивних життєвих орієнтирів.

Ключові слова: формування готовності, майбутній учитель фізичної культури, професійна самореалізація, оздоровча діяльність.

Анотація. Вялая О. Н. Современный взгляд на формирование готовности будущих учителей физической культуры к профессиональной самореализации в оздоровительной деятельности.

Автор акцентирует внимание на том, что модернизация высшего физкультурного образования и интеграция Украины в мировую систему высшего образования способствовали переосмыслению содержания, форм и методов профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры. В настоящее время приоритетным направлением в высшем физкультурном образовании становится воспитание творческой личности, способной к самореализации в оздоровительной деятельности. Современная педагогическая наука рассматривает оздоровительную деятельность в школе как одно из эффективных средств воспитательного действия на личность школьника. В статье подчеркнуто, что во многом успех использования средств оздоровительной деятельности зависит от готовности будущих учителей физической культуры к профессиональной самореализации в этой сфере. Знание индивидуальных, возрастных, функциональных и психологических особенностей учеников с отклонениями в состоянии здоровья позволяет специалисту выбрать наиболее оптимальный стиль общения, подобрать те средства и методы физического воспитания, которые будут способствовать улучшению физического и психоэмоционального состояния на основе формирования позитивных жизненных ориентиров.

Ключевые слова: формирование готовности, будущий учитель физической культуры, профессиональная самореализация, оздоровительная деятельность.

Vyala O. M. Modern view on the formation of future teachers of physical education to professional fulfillment in recreational activities.

The author emphasizes that the modernization of higher education and physical integration of Ukraine into the global system of higher education led to rethinking the content, forms and methods of training future teachers of physical education. Now the priority in tertiary physical education is education of the creative personality, capable of self-realization in wellness activities. Modern pedagogical science considers the recreational activities at school as one of the effective means of educational actions on the individual student. The article pointed out that much of the success of the use of recreational activities depends on the readiness of the future teachers of physical training to professional fulfillment in this area. Knowledge of the individual, age, functional and psychological characteristics of students with disabilities in health allows professionals to choose the best communication style, choose the means and methods of physical education, which will help to improve physical and emotional state based on the formation of positive life orientation.

Trends in humanization of modern education, integration, differentiation, intensification and growing amount of information determined modernization theoretical foundations of adaptive mechanisms of socialization and education and training of students who for health reasons belong to special medical group.

Based on the definition of self-identity, about the activity of the future teachers of physical culture can identify the main indicators of their professional self-realization: satisfaction recreational activities; perception of recreational activities as a value; feelings about the success of the recreational activities that is accompanied by a positive psycho-emotional state. Professional self-realization of future teachers of physical culture in the learning process in a higher educational institution has its own specifics. In his student years is the establishment of the individual, his self-development and the formation of a holistic 'I'.

Professional self-realization is possible only if its main motivation is the motivation associated with the desire to become the best in the professional and personal aspects.

Key words: *formation of readiness, future teachers of physical training, professional fulfillment, recreational activities.*

Постановка проблеми, аналіз останніх досліджень та публікацій.

У сучасний період вища фізкультурна освіта, як складова частина системи вищої освіти України, виконує актуальне завдання кадрового забезпечення галузі фізичної культури та спорту. Необхідність програми модернізації вищої фізкультурної освіти визначається внутрішніми закономірностями розвитку вищої освіти і перспективними потребами розвитку особистості, суспільства і держави, що склалися в системі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах на основі збереження і примноження кращих традицій вітчизняного та світового досвіду.

Глибокі соціально-економічні зміни визначають нове бачення ролі освіти в суспільстві. Вища школа активно шукає відповіді на питання, які поставила сучасна дійсність, у тому числі й питання, пов'язані із збереженням і зміцненням здоров'я учасників освітнього процесу.

Формулювання мети дослідження

Мета статті полягає у характеристиці сучасного погляду на формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Зміцнення та збереження здоров'я є одним з головних завдань сьогодення та майбутнього, оскільки подальший соціальний і економічний розвиток країни, її обороноздатність, рівень життя, науки і культури залежить від того, наскільки молоде покоління нашого суспільства буде здоровим і працездатним. Але, на жаль, останніми роками поступає усе більш тривожна інформація про несприятливий вплив освітнього процесу у загальноосвітніх навчальних закладах на стан здоров'я учнів. Саме школа, судячи з наукових досліджень та статистичних даних, сприяє виникненню хронічних захворювань у кожної другої дитини, призводячи до істотної втрати резервів здоров'я.

У психолого-педагогічних дослідженнях готовність розглядається: як наявність у суб'єкта структури конкретної дії та постійної спрямованості свідомості на його виконання (Б. Г. Ананьєв, А. В. Петрівський, С. Л. Рубінштейн); як певний функціональний стан, соціальна і психологічна установка, що характеризує поведінку особи (В. А. Ядов); як багаторівневу структуру особистісних якостей, що дозволяють успішно здійснювати певну діяльність (К. М. Дурай-Новакова, М. І. Дьяченко); як систему особистісних якостей випускника вищого педагогічного навчального закладу, що забезпечує ефективність виконання основних функцій педагога (В. В. Сериков); як складний синтез взаємопов'язаних структурних компонентів (В. А. Сластьонін).

Поряд з поняттям «готовність» науковці застосовують поняття «психологічна готовність». Так, Г. В. Валеева розглядає психологічну готовність майбутніх учителів до оздоровчої діяльності як стан психологічних характеристик суб'єкта оздоровчої діяльності, що забезпечує розширення адаптаційних можливостей на основі суб'єкт-суб'єктних відносин і оздоровчих технологій [1, с. 12]. Стан психологічних характеристик суб'єкта оздоровчої діяльності інтегруються у психофізичний, психоемоційний, когнітивний та ціннісно-мотиваційний компоненти психологічної готовності. Розвиток психологічної готовності майбутніх учителів до оздоровчої діяльності Г. В. Валеева трактує як цілеспрямовану зміну актуального рівня компонентів психологічної готовності (психофізичного, психоемоційного, когнітивного та ціннісно-мотиваційного) на основі суб'єкт-суб'єктних відносин і оздоровчих технологій, спрямованих на розширення адаптаційних можливостей усіх суб'єктів освіти [1, с. 12].

Формування усвідомленого ціннісного ставлення до свого здоров'я та здоров'я громади є проблемою комплексною, яку характеризує такий термінологічний апарат, як: «здоров'я», «здоровий спосіб життя», «стиль і сенс життя», «культура здоров'я», «здоров'язбереження», «оздоровлення», «оздоровча діяльність» тощо.

Визначаючи поняття «оздоровлення», ми виходимо з тлумачення сутності поняття «здоров'я». Аналіз соціологічної, філософської, медичної та психолого-педагогічної літератури з проблеми здоров'я, який здійснив Я. М. Герчак, показав, що: 1. Здоров'я є фундаментом повноцінного існування і життєдіяльності людини, умовою його гармонійного розвитку як особистості. 2. Здоров'я є категорією інтегральною, що включає всі аспекти природи людини (біологічні, психологічні, соціальні, духовні). 3. Здоров'я як стан і процес обумовлений розвитком суспільства, його духовно-моральним станом. За В. П. Казначеевим, суспільне здоров'я є процесом, який гарантує з позицій сьогодення не інволюцію, а прогресивну зміну та еволюцію в нових екологічних умовах. 4. Здоров'я є категорією не лише біологічною, але й глибоко соціальною і психологічною, регульованою і керованою як соціальними інститутами, так і самою особистістю. Тому збереження і зміцнення здоров'я діти і молодь є первинною і насущною потребою суспільства [2, с. 12].

Проблеми зміцнення та збереження здоров'я приділяють особливу увагу зарубіжні науковці (D. Seedhouse [5], A. C. Twaddle [6], A. Winter [7] та ін.).

Діяльність розглядається Г. В. Валєєвою як процес, що відображає ставлення людини до світу, відповідає відповідним потребам і мотивом (за О. М. Леонтьєвим) [1, с. 12]. Діяльність завжди предметна та мотивована. Визначальними характеристиками діяльності є її цілеспрямованість і усвідомленість. Під оздоровчою діяльністю Г. В. Валєєва розуміє процес, спрямований на розширення адаптаційних можливостей суб'єктів освіти на основі вибудовування суб'єкт-суб'єктних стосунків і оздоровчих технологій, що дозволяють створити сприятливі умови для розвитку учнів [1, с. 12]. Нам імпонує це визначення.

Самореалізація особистості є багатоаспектним поняттям, яке вчені розглядають як процес, потребу, форму, мету та результат. Мета самореалізації сформульована в основному постулаті Сократа «Пізнай самого себе», первинному догматі особистості, що самореалізується. Широко відомими теоріями само актуалізації є гуманістичні концепції К. Роджерса і А. Маслоу.

Здатність особистості до самореалізації науковцями розглядається в контексті проблеми становлення та розвитку індивідуума в цілому, з позиції гуманізації освіти та професійної діяльності фахівців. Предметом спеціальних досліджень стали психологічні проблеми самореалізації особистості (Л. А. Коростильова); поняття самореалізації в педагогічній науці (С. Л. Ємельянцева); творча самореалізація молодого вчителя (М. І. Ситнікова); формування ціннісних установок майбутнього вчителя на творчу самореалізацію в педагогічній діяльності (Л. В. Ведернікова) та ін.

Основні підходи до розуміння самореалізації особистості відображено у філософській, психологічній і педагогічній науках (М. О. Бердяєв, А. Маслоу, К. Роджерс, Л. С. Виготський, Б. М. Теплов, В. А. Сластьонін та ін.) і визначається: по-перше, як реалізація особистістю сутнісних сил або людської природи, по-друге, як максимальне розкриття творчого потенціалу особистості і, по-третє, як якнайповніше використання її здібностей і можливостей в прагненні розкрити себе з відчуття повноти життя. Так, у філософському аспекті «самореалізація» розглядається як свідомий процес опредмечування сутнісних сил людини у взаємодії індивідів з соціокультурною дійсністю, який може набувати форми творення об'єктів матеріальної та духовної культури, усе різноманіття соціальної діяльності. Психологічний аспект дослідження припускає розуміння «самореалізації» як елементу мотиваційної сфери, яка відноситься до вищих потреб людини і як психологічної основи діяльності та її об'єктивний і суб'єктивний результат. У педагогіці самореалізація визначається як одна з цілей освіти і полягає в допомозі особистості в здійсненні позитивних можливостей та розкритті здібностей. Самореалізація є багатоаспектним поняттям, яке деякими вченими розглядається як процес втілення потенційних можливостей і здібностей індивіда в конкретних результатах його предметної діяльності. На думку Н. Л. Чеглякової, самореалізація включає всебічний і неперервний розвиток духовно-творчого потенціалу, максимальну реалізацію усіх можливостей особистості, адекватне сприйняття навколишнього світу і свого місця у ньому, багатство емоційної сфери та духовного життя [4, с. 10].

Сучасні концепції самореалізації особистості виходять з положення С. Л. Рубінштейна про єдність і взаємозв'язок внутрішніх (суб'єктивних) і зовнішніх (об'єктивних) умов розвитку індивіда. У цьому контексті, вважає Н. Л. Чеглякова, поняття «самореалізація» розглядається як взаємодія соціального та біологічного (Д. І. Фельдштейн), як природний потенціал особистості та культурної форми його реалізації (В. А. Сластьонін), як потенційна форма творчої самореалізація педагога (М. І. Ситнікова) [4, с. 11]. У процесі самореалізації, вважає Н. В. Егорова, формується позитивний образ людини і народжується почуття власної гідності [3, с. 12]. Потреба у самореалізації стає джерелом особистісної активності, спрямованої на постійне самовдосконалення, самовиховання та творчість людини (К. А. Абульханова-Славська, А. Г. Асмолов, В. І. Слободчиков та ін.). Аналіз літератури свідчить про те, що науковці розглядають творчу особистість як людину, зорієнтовану на творчість в усіх сферах свого життя: в навчанні, побуті, роботі, дозвіллі та особистому житті. Тому під професійно-творчою самореалізацією майбутнього вчителя Н. В. Егорова розуміє усвідомлений процес і осмислений результат якнайповнішого розкриття творчого потенціалу, актуалізації здібностей і можливостей особистості в прагненні здійснити себе у процесі професійної освіти [3, с. 12].

ВИСНОВКИ. Тенденції розвитку сучасної освіти гуманізація, інтеграція, диференціація, інтенсифікація і зростаючий обсяг інформації визначають модернізацію теоретичних основ адаптаційних механізмів соціалізації, а також виховання і навчання учнів, які за станом здоров'я належать до спеціальної медичної групи. Тому досить доречним з позицій сьогодення є дослідження формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. Виходячи з визначення самореалізації особистості, стосовно діяльності учителів фізичної культури можна виділити основні показники їх професійної самореалізації: задоволеність оздоровчою діяльністю; сприйняття оздоровчою діяльністю як цінності; переживання щодо успішності оздоровчої діяльності, що супроводжується позитивним психоемоційним станом. Професійна самореалізація майбутніх учителів фізичної культури в процесі навчання у вищому навчальному закладі має свою специфіку. У студентські роки відбувається становлення творчої особистості, її саморозвиток і формування цілісного «Я». Професійна самореалізація особистості майбутніх учителів фізичної культури пов'язана з прагненням стати кращим у професійному і особистісному аспектах.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ вбачаємо у визначенні структури готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Валеева Г. В. Развитие психологической готовности будущих учителей к оздоровительной деятельности в общеобразовательных организациях: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. психолог. наук: спец. 19.00.07 «Педагогическая психология» / Г. В. Валеева. – Екатеринбург 2014. – 21 с.
2. Герчак Я. М. Формирование готовности к здоровьесбережению студентов высшего профессионального образования : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Я. М. Герчак. – Новокузнецк, 2007. – 20 с.
3. Егорова Н. В. Профессионально-творческая самореализация будущих учителей музыки в воспитательной среде педагогического вуза : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Н. В. Егорова. – Курск, 2008. – 21с.
4. Чеглякова Н. Л. Творческая самореализация будущего педагога-художника в процессе профессиональной подготовки в вузе: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Н. Л. Чеглякова. – Уфа, 2004. – 22 с.
5. Seedhouse D. Health : the foundations for achievement. Chichester John Wiley & Sons Ltd Publ. : 2001, 160 p.
6. Twaddle A. C. Health care reform around the world. Westport, Conn. : Auburn House, 2002. 419 p.

УДК 37.013.2

Гаврилова Н.М.

Национальный Технический университет Украины «КПИ»

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ

В статье исследуются актуальные вопросы педагогических основ физического воспитания школьников, молодежи и студентов.

Ключевые слова: организация исследования, физическое воспитание, двигательная активность, педагогическое мастерство.

Гаврилова Н.М. Педагогічні основи фізичного виховання. В статті досліджуються актуальні питання педагогічних основ фізичного виховання школярів, молоді та студентів.

Ключові слова: організація дослідження, фізичне виховання, рухова активність, педагогічна майстерність.

Gavrilova N. The pedagogical bases of physical education. If we look at questions about influence of moving activities concerning to need as itself we can see that these questions have the following bases: on the one hand it is need permissions; on the other hand it is application of need. Permissions for moving activities are the instructions which a teacher can do basing on psychophysical needs of students as well as on possibilities of physical exercises which are correctly used depending on necessity or need At first it is fight against hypodynamy or against deflections at health; the second variant is rising level of physical preparation that is it is development of physical qualities. At both cases physical load solves the task as concerned to correction and development of morphological and functional peculiarities of systems of a human organism at correspondence with worked aged normatives and medicine normatives. For all state educational establishments there are state tests; control normatives at correspondence with it is carried out quantitative and qualitative estimation of physical health state of students. From the pedagogical point of view application of physical exercises with calculation of aged as well as functional differences is the special mastership of a teacher concerning to a determination of their individual effectiveness and positive result. It is actually also because even junior students considerably differ on their physiological and physical parameters. We speak not only about genotype of students but also what kind of forms and means of moving activities are used at family education of students. That is why teacher meets with certain difficulties. If we look at physical culture as a task which requires solving we can see that it is not simple task because there are such positions at educational programm which are not simple. Not all questions which we can solve with the help of physical exercises there are at competition of a teacher. For example a teacher does not meddle in family education as well as at questions which are required help of a doctor.

Key words: organization of investigation, physical of education, motive activity, pedagogical mastership.

Актуальность Если взглянуть на вопросы о влиянии двигательной активности с точки зрения целесообразности, то увидим, что они сводятся к следующим основам: с одной стороны, к ее показаниям, с другой к ее применению [1.4.8]. Показания к двигательной активности - это предписание, которое может сделать преподаватель, тренер, врач, основываясь на психофизических потребностях ребенка, учащихся, студентов и возможностях физических упражнений, которые целесообразно использовались в зависимости от необходимости или потребности. В первом случае - это